

Nr 360.

Av herr **Holmström m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad förläggningsplats för Värmlands flygflottilj m. m.

Efter det Kungl. Maj:t i proposition nr 314 angående ändrad förläggningsplats för Värmlands flygflottilj m. m. föreslagit Sätenäs egendom i Tuns socken såsom förläggningsplats, varemot ifrågasatt förläggning till Björsäters socken, Skaraborgs län, av vissa anförda skäl icke ansetts böra ifrågakomma, hava förutsättningarna för Björsätersalternativet förändrats på så avgörande sätt, att detta senare alternativ bör upptagas till förnyad omprövning.

Vid tiden för uppgörandet av flygförvaltningens förslag till förläggningsplats liksom avlämnandet av Kungl. Maj:ts proposition i ärendet förelåg icke tillräcklig utredning rörande möjligheten att inom avsedd tid år 1940 fullborda en flygfältsanläggning vid Björsäter. Efter byggnadsassistent Gunnarssons undersökning å platsen vid Björsäter har framhållits, att ett flygfält därstädes ej kunde bli färdigt förrän tidigast år 1942, varför Björsätersförslaget med hänsyn till »tidsfaktorn» icke för närvarande kunde komma i åtanke. Gunnarssons uppfattning grundade sig på två skäl, nämligen *dels* att underhandlingar om ytterligare markförvärv skulle taga lång tid samt *dels* att arbetet med flyttning av en över det planerade flygfältets nordöstra hörn gående bäck m. m. skulle väsentligt fördröja arbetets utförande. På grund av nämnda omständigheter beräknades, att anläggandet av flygfält vid Björsäter skulle taga två år längre tid än vid Sätenäs.

Beträffande markförvärv föreligger numera bindande anbud från ägarna av all den mark vid Björsäter, som från flygvapnets sida vid besök därstädes den 5 dennes angavs såsom erforderlig för flygflottiljen; anbudet innehåller därtill försäkran, att marken får tillträdas så snart beslut föreligger om flottiljens förläggning till Björsäter.

Rörande flygfältsanläggningen föreligger numera försäkran från vederhäftig entreprenadfirma, som bland annat utför flygfältsarbetet vid Karlsborg, att flyttning av bäck och fyllnadsarbeten för kanal m. m. jämte röjning, dränering, grävning och vältning kunna utföras under innevarande år, under förutsättning att uppgörelse om arbetet med flyttning av bäck och fyllnadsarbeten träffas senast den 15 nästa juni och beträffande övriga arbeten senast den 1 nästa juli. Finplanering jämte övriga återstående arbeten kunna därefter programenligt fullföljas, så att fältet kan tagas i bruk vid avsedd tid 1940.

Att före nämnda tider träffa uppgörelse om arbetets utförande kan ej erbjuda svårigheter under förutsättning att erforderliga förberedelser härtill verkställas såsom uppgörande av arbetsprogram m. m. För att underlätta dylika förberedelser har genom stadens försorg redan verkställts noggrann

uppmätning av hela det avsedda området med bäck, kanal, diken, nivåkurvor m. m. Därjämte har till lantbruksingenjör H. Welin-Berger, Västerås, lämnats uppdrag att skyndsamt uppgöra detaljerad dräneringsplan jämte arbetsbeskrivning. *Det hinder, som »tidsfaktorn» ansågs utgöra, då Kungl. Maj:ts proposition avgavs, föreligger sålunda icke numera.*

I en av flygförvaltningen anställd jämförelse mellan olika förslag till förläggningsplatser har Trollhättan framhållits såsom ett »godtagbart» och Sätenäs såsom ett »överlägset» alternativ. Med hänsyn till Trollhättans, enligt vad propositionen anger, sämre strategiska läge ävensom mindre storlek å flygfältet (endast 1,200 meter i huvudsak cirkelrunt område), mindre hinderfrihet (delvis endast 1:15), beläget i ett max. dimområde, olägenhet av »samförläggning» m. m., synes Trollhättan, oaktat övriga fördelar vara mindre lämpligt än Sätenäs. Om alltså Trollhättealternativet uteslutes, synes Björsätersförslaget närmast böra jämföras med Sätenäs. I sådant avseende må framhållas:

Enligt till statsutskottet överlämnad P. M. med utredning verkställd av lantbruksingenjören Sven Hallin, Skara, jordbrukskonsulenten Hans Djurberg, Vänersborg, vilken är platsledare vid anläggningen av Trollhättefältet och upprättat dräneringsplan för detsamma, samt lantbruksingenjören H. Welin-Berger, Västerås, vilken upprättat sådant för Hässlö flygfält vid Västerås, samt för närvarande är konsulterande för det under anläggning varande flygfältet vid Trollhättan, måste dränering av flygfält utföras på helt annat sätt i flera avseenden än för vanligt åkerbruk, nämligen *så att en hållfast vall och god avvattning erhålles*. Denna uppfattning har även med stor bestämdhet hävdats av ingenjören K. H. Håård, Stockholm, vilken projekterat ett tiotal flygfält och även anlitats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för utredning rörande dylika anläggningar. *I fråga om Sätenäsförslaget har flygförvaltningen emellertid endast räknat med den gamla där befintliga och för vanligt åkerbruk avsedda dräneringen, vilken enligt den uppfattning ovan åberopande sakkunniga hävdats icke är tillräcklig för här ifrågakommande ändamål.* Denna uppfattning måste med hänsyn till ovannämnda sakkunnigas förutsättningar -- tre av dem äga jordbruksteknisk utbildning samt två av dessa och den fjärde sakkunnige stor erfarenhet beträffande flygfältsarbeten -- tillerkännas vitsord och detta så mycket mera som de sakkunnigas uppfattning gjort sig allmänt gällande och numera tillämpas även vid flygfältsanläggningar i utlandet. Härtill kommer att jordens beskaffenhet vid Björsäter med dess djupare och mullrikare matjordslager enligt de sakkunnigas utlåtande medför större säkerhet för erhållande av en växtlig och hållfast vall, som bättre motstår påfrestningen.

I detta avseende åberopas ytterligare utlåtande av Svenska Betes- och Vallföreningens konsulent Joh. Borg, som efter besiktning och undersökning såväl vid Sätenäs som Björsäter särskilt framhållit *dels* att jordmånen vid Björsäter är en av de mest tacksamma att anlägga gräsvall på, *dels* att fältet vid Björsäter kan iordningställas utan de nödvändiga jordförflyttningar, som måste utföras vid Sätenäs, *dels* att hastigare och bättre resultat av vallinsådd

kan förväntas vid Björsäter än vid Såtenäs, *dels* att en mera motståndskraftig gräsvall kan erhållas vid Björsäter inom samma eller t. o. m. kortare tid än vid Såtenäs och *dels* att vallmattan vid Björsäter synes bli mindre beroende av torka och sålunda lättare att vidmakthålla i framtiden.

Även ifråga om övningsförhållanden framgår av den i ovannämnda P. M. förebragta utredningen, att en förläggning till Björsäter medför jämgoda och i vissa avseenden — speciellt beträffande luftvärnsartilleri å längre distanser — bättre möjligheter än Såtenäsförslaget. I denna P. M. framhållas även de fördelar ifråga om vägförhållanden och transportmöjligheter, strategiskt läge och personalens intressen m. m., som Björsätersalternativet erbjuder.

Enär den i ärendet numera kompletterade utredningen jämte P. M. sålunda ådagalagt, att de skäl, som enligt Kungl. Maj:ts proposition tidigare anförts mot förläggning av Värmlands flygflottilj till Björsäter, icke längre föreligga, och att denna förläggningsplats i intet avseende blir underlägsen Såtenäsförslaget utan i flera hänseenden medför betydande fördelar framför det sistnämnda samt, därest dräneringen skall bli likvärdig å båda fälten, en kostnadsminskning av cirka 340,000, eventuellt 500,000 kronor, får under-tecknad — då det för riksdagen torde medföra svårighet att hinna grundligt pröva i vad mån omnämnda nya omständigheter böra inverka å ärendets avgörande — härmed hemställa,

att riksdagen må uppdraga åt Kungl. Maj:t att besluta angående förläggningen av Värmlands flygflottilj till Såtenäs eller Björsäter.

Stockholm den 21 maj 1938.

Nils Holmström.

Anton Pettersson.

Elof Hagberth.